

Kenotaf ("prazen grob"), ki ga je dahavec postavil režim ob svojem "sestopu".

Ponarejena usmrtitev

5. del

Srečka Robinščaka je Udba skrivoma aretirala maja 1949. Tudi njega je čakala usoda "obsojenih" na dahavskih procesih. Zaprli so ga na posebej varovanem oddelku Centralnih zaporov, kjer je Udba imela "biro". V tem "biroju" so imeli zaprte uradno že usmrčene dahavce. Toda Robinščaku je uspelo sporočiti "ven", kje je... Zavladala je panika.

27. februarja 1977 je Republiški sekretariat za notranje zadeve poslal na Komunalno podjetje Žale nasled-

nji dopis (podpisana je Marija Bajt): "Republiški sekretariat za notranje zadeve, v čigar pristojnosti je bilo do leta 1968 izvrševanje kazni, sporoča, da so bili spodaj navedeni obsojeni na smrt z ustrelnostjo s sodbo vojaškega sodišča v Ljubljani št. Sud-305/48 z dne 26. 4. 1948 po pravnomočnosti te sodbe dne 12. 5. 1948 justificirani, vpisani v mrliške matične knjige ter pokopani na Žalah /sledi navedba enajstih dahavcev od Branka Diehla do Rezike Barle, op. I. Ž./

V letu 1976 je bila dovoljena obnova kazenskega postopka za vse navedene. Ker je javni tožilec obtožnico umaknil, je bil postopek ustavljen in citirani sodbi razveljavljeni. Glede na to je svojem dovoliti, da imena navedenih vpišejo na družin-

ske nagrobne spomenike in urediti evidenco v registrih pokopanih."

Laganje in ponarejanje

Na RSNZ, kjer so dobro vedeli, da večina dahavcev ni bila usmrčena takrat, kot je bilo uradno razglašeno, so se še leta 1977 na veliko lagali in ponarejali dokumente. Pred tem letom se komunistom niti lagati ni bilo treba, saj so vladali z vsesplošnim strahom.

Direktor Žal Janko Vidovič je 17. 2. 1977 na dopis odgovoril, da so ubite dahavce vpisali v mrliško knjigo in dodal: "Mesto pokopa ni znano, ker je pokop bil izvršen potem vojaškega sodišča. Svoji pokojnih lahko vpišejo imena istih na svoje družinske nagrobne spomenike."

Pri tem naj vpišemo, da so z

Žal na ministrstvo za notranje zadeve, očitno enkrat v devetdesetih letih, poslali shematsko karto Žal z vrisanim "mestom pokopa" dahavcev s parcelno številko 48 (vrsta 8, grobovi 6 do 17; desno za italijanskim in avstrijskim pokopališčem) ter trinajst kopij iz svoje interne knjige, v kateri so vodili sezname teh grobov, ki so vključevali datume pokopov in plačil za grobne parcele. S seznamov se vidi, kdo je tam v resnici pokopan. Zадnji vpisani datum je leto 1993. Ponarejanja in laži so se vlekla torej vse v devetdeseta leta oziroma v demokracijo.

Ponarejeni zapisnik

Toda Udba je z lažjo operirala ves čas. V časopisih je objavila, da so na smrt obsojene dahavce usmr-

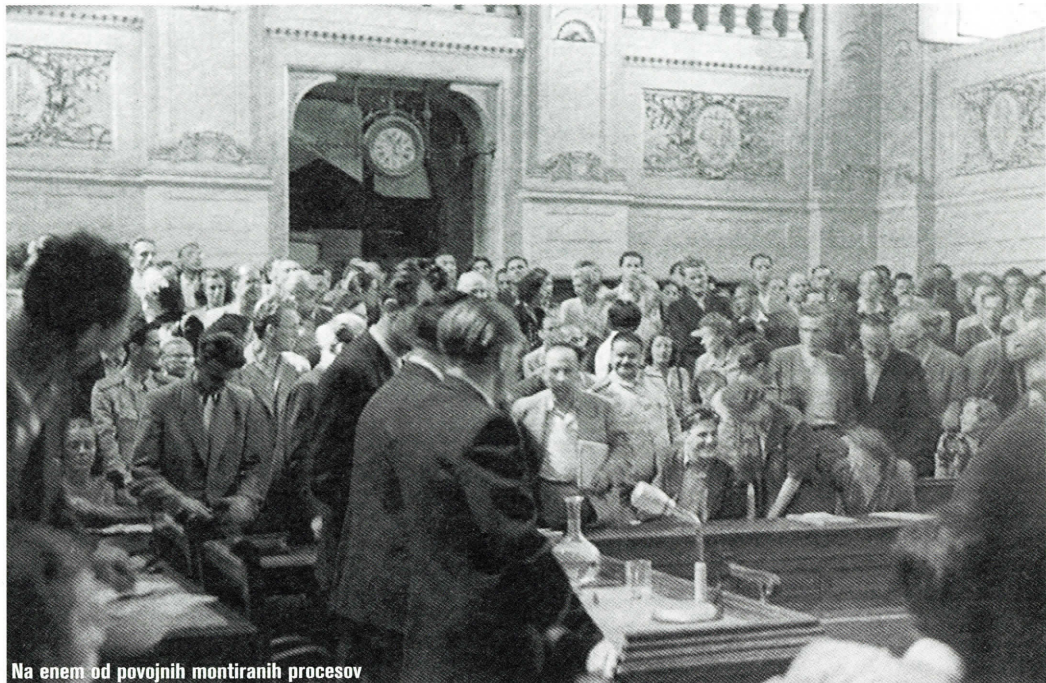

» pove, on pa naj o tem obvesti njegovo mater. Poleg tega pa je Robinščak sam povedal, da je videl v zaporu Ribič Ivana-Stojana, kateri je verjetno tudi njega videl. Tudi to je omenil, da je v pismu sestri pozdravljaj take ljudi, ki so bili že mrtvi in se je podpisal z neobičajnim podpisom. Vse to je bilo se l. 1949 o čemer je bil takoj obveščen takratni načelnik III. oddelka polk. More Žan. Potom agencije je kasneje VIII. oddelek izvedel, da je Ribič dejansko nato govoril o tem, da je videl Robinščaka v CZ.

Marca 1951. leta je prišel v CZ paket za Robinščaka, katerega mu je poslala njegova mati iz Maribora. Paket je bil vrnjen s pripombo, da je nepoznan.

Mati in sin

Po prošnji, ki jo je Robinščakova mati poslala ministru Kraigherju, sem v Mariboru z njo razgovarjal s ciljem, da se ugotovi, na kakšen način je prišla do prepričanja, da se njen sin nahaja v CZ. Med drugim je izjavila sledeče: 27. jan. 1951 je prejela od neznanca iz Ljubljane sporočilo v obliki karte, da se njen sin Srečko nahaja v CZ v Ljubljani. Na osnovi tega je nato tudi poslala paket. Zanimivo pa je, da

Na enem od povojnih montiranih procesov

je paket prišel sem par dni nato, ko je bila iz zavora izpuščena njegova sestra Koroša Elza, ki je bila v zaporu zaradi njega. Potem, ko je dobila paket vrnjen, je dobila ponovno karto, v kateri ji neznanec sporoča, naj ne verjame UDV-i ter, da je sin sigurno v CZ v Ljubljani in da naj dela v tem smislu naprej. Na vprašanje, kje ima omenjene karte je izjavila, da jih je takoj po prejemu uničila. Omenila je še, da tudi

za hčer Elzo ni eno leto vedela kje se nahaja in da je nato vložila prošnjo na maršala in prosila za izpustitev. Tudi za slučaj sina Srečka pravi, da se bo obrnila na maršala, če v Ljubljani ne bo upeha. Slučaj Židanek Lije in prihoda železnica iz Trsta ni omenila, ker ji je hči Elza verjetno prepovedala.

Robinščaku so sedaj poznane gotove stvari iz 'biroja' in je nemogoče, da bi prišel ven. Preis-

kava, ki se je še tu nadaljevala, tudi ni prinesla uspeha."

Kako iz udbovskega raja

Srečko Robinščak je Udbi torej povzročil veliko dela in skrbi. Debevčevu poročilo navajamo zato, ker se iz njega vidi predvsem dvoje: kaj je Udba počela in na kakšen način je opravljala svojo izrazito totalitarno vlogo. Poleg tega tudi vidimo, zakaj je bil Srečko Robinščak, ki so ga očitno hoteli narediti za agenta gestapa kot druge dahavce, za Udbo tako zanimiv. Ko so po uradni usmrtitvi dahavcev te zasliševali naprej v zaprtem traktu Centralnih zaporov na Poljanskem nasipu, so v ta namen tja zaprli tudi Robinščaka. Toda ta jim je glede prikrivanja tega, kaj se dogaja na tem zaprtem oddelku oziroma "biroju", kot so ga imenovali, nakopal na glavo precejšnje nevšečnosti. Slutil je, da se mu ne obeta nič lepega, da ga bodo z brezumnimi obtožbami in trpinčenji uničili, zato se je oprijel vsake bilke, ki bi ga rešila iz udbovskega raja.

Stavek iz Debevčevega poročila pove vse: "Robinščaku so sedaj poznane gotove stvari iz 'biroja' in je nemogoče, da bi prišel ven."

Nadaljevanje prihodnjic

Ivo Žajdela

VIJADA LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE
Ministerstvo za notranje zadeve
Zap. št. 297/.....
Dne 12. maja 1948.

Z A P I S N I K

nestavljen dne 12. maja 1948. ob priliki izvršitve smrtne kazni nad obojejni Diehl Branko, Oswald Stanek, Barle Karl, Puffler Janko, Frestrel Martin, Kranjc Borisa, Stepišnik Milana in Mišen Vladimir, Gasser Pavla in Juranič Oskarja.

- Diehl Branko, sin Roberta in Johane roj. Fridrich, rojen 27. julija 1905. v Golju, dipl. filozof, poročen, slovenske narodnosti, dr. F.R.S., iz Ljubljane Muzajeva ul. 3/II., brez premoženja.
- Oswald Stanek, sin Ivana in Marije roj. Urevo, roj. 11. avgusta 1907. v Ljubljani, kulturno-geodetski inž., poročen, slovenske narodnosti, dr. F.R.S., iz Beograda Popladin vnan 27/I., brez premoženja.
- Barle Karl, sin Karla in Trendelove roj. Kats, rojen 3. maja 1913 v Smartern pri Slovenjgradcu, inž. kemije, poročen, narodnosti slovenske, dr. F.R.S., iz Ljubljane Belokranjska 12, brez premoženja.
- Puffler Janko, sin Ivana in Marije roj. Savrič, rojen 8. junija 1905. v Hrastniku, steklar, samci, slovenske narodnosti, dr. F.R.S., iz Hrastnika, brez premoženja.
- Frestrel Martin, sin Ignaca in Marije roj. Koegler, rojen 8. marca 1916. v Gramu, učitelj, samci, avstrijske narodnosti, avstrijski državljan, iz Orana Rechtenaurstrasse 53/I., lastnik stalnice v Gramu.
- Kranjc Borisa, sin Ivana in Franje roj. Botič, rojen 25. decembra 1913. v Kantridi pri Reki, inž. kemije, poročen, slovenske narodnosti, dr. F.R.S., iz Ljubljane, Potrošnikova ul. 10, brez premoženja.
- Stepišnik Milana, sin Karla in Marije roj. Šnaj, rojen 11. novembra 1910. v Ljubljani, inž. kemije, poročen, slovenske narodnosti, dr. F.R.S., iz Slov. Bistrici, brez premoženja.
- Mišen Vladimir, sin Josefa in Jožepine roj. Gvardijančič, rojen 20. septembra 1912. v Trzinu, profesor kemije, poročen, slovenske narodnosti, dr. F.R.S., iz Medvod - Praha 42, brez premoženja.

9. Gasser Paul, sin Karoline Gasser por. Amberger, roj. 26. septembra 1901. v Innsbrucku - Avstrija, električar, samci, avstrijske narodnosti, italijanski državljan, iz Innsbrucka, brez premoženja.

10. Juranič Oskar, sin Antona in Marije roj. Ružič, rojen 11. oktobra 1907. na Reki, št. pl. pravnik, poročen, hrvatske narodnosti, dr. F.R.S., iz Beograda Barančinova 28, brez premoženja.

so bili s sodbo vojaškega sodišča v Ljubljani Sud br. 305/48 s dne 26. aprila 1948. obojejni na smrtne kazni s streljanjem na tra. no izgubo političnih in državljanovih pravic. Vrhovni vojni sud je na najavni seji dne 8. maja 1948. zasodil in potrdil prvostopno sodbo z rešenjem pod II. sud br. 634/48 od 8. maja 1948.

Prisodil ljudske skupščine F.R.S. je s svojo odločbo od 11. maja 1941 po br. 376/48 pomilostilivno prednje Diehla Branka, Oswalda Staneka, Puffler Janka, Frestrel Martina, Kranjca Borisa, Stepišnika Milana, Mišena Vladimirja, Gasser Pavla, Juraniča Oskarja zaprtili.

Sodba Vrhovnega vojnega sodišča II. Sud br. 634/48 od 8. maja 1948. je postala s tem izvršena.

Po ugotovitvi identitete obojejni Diehl Branka, Oswald Staneka, Barle Karla, Puffler Janka, Frestrel Martina, Kranjca Borisa, Stepišnika Milana, Mišena Vladimirja, Gasser Pavla, Juraniča Oskarja so dne 12. maja 1948 ob 19 uri sveder izvršila smrtne kazni s ustr. litivjo.

Zdravnik je ugotovil, da je smrt nastopila takoj.

Smrt fašizma - svoboda narodu

Prisostni

- Dr. Turčič Viktor, načelnik oddelka za izvrševanje kazni Min. Notranj.
- Dr. Beniger Jože, sod. svetnik pri Min. Notranj.
- Čelik Martin, pomočnik jav. tu. Milica, 230

297/.....
11.2.48
2.2
Za vsakega obojejni smrtne kazni s ustr. litivjo
11.2.48
11.2.48

Ponarejeni zapisnik o usmrtitvi dahavcev 12. maja 1948